

Remissyttrande över betänkandet Avgift för områdessamverkan och andra åtgärder för trygghet i byggd miljö (SOU 2025:5)

Brottsförebyggande rådet (Brå) har fått det rubricerade betänkandet och vill lämna följande synpunkter.

Förslaget om obligatorisk avgift för områdessamverkan

Fastighetsägare spelar en viktig roll i samverkan kring brottsförebyggande frågor. En utgångspunkt för lokal områdessamverkan, där fastighetsägare inte sällan ingår, är att parterna tillsammans kan skapa ett mer attraktivt, tryggt och säkert område. Ett annat exempel är då mer komplexa problem uppstår, exempelvis parallella bostadsmarknader, (Brå 2022, Agera mot brott och otrygghet med koppling till parallella samhällsstrukturer) där det krävs en bred samverkan och där fastighetsägare är en av flera nyckelaktörer.

Med utgångspunkt i fastighetsägarnas viktiga roll i det brottsförebyggande arbetet är därför positivt att det genom förslaget skapas en möjlighet att, i de fall där frivillighet runt områdessamverkan inte uppnås, kunna nyttja den föreslagna lagstiftningen. Möjligheten som innebär både struktur och långsiktighet kan vara av stor vikt för den kommun eller de fastighetsägare som i ett brottsförebyggande syfte behöver utökade möjligheter och verktyg att gemensamt sätta in åtgärder för att lösa lokala brotts- och otrygghetsproblem.

Men Brå menar samtidigt att det finns det skäl att tro att implementering av fastighetsägarinitierad eller kommuninitierad obligatorisk samverkan kan vara utmanande och att det finns en viss risk att den önskade effekten uteblir. En viktig faktor för ett framgångsrikt samverkansarbete är att alla parter är överens om vad som ska göras och vad som är beslutat (Brå 2025, Samverkan i lokalt brottsförebyggande arbete). När samverkan bygger på fri vilja och etablerade relationer så ökar förutsättningarna för att nå god effekt av de gemensamma insatserna.

Brå tillstyrker förslaget men vill samtidigt föra fram att ett viktigt fortsatt fokus bör vara att det ges stöd till den lokala nivån, exempelvis genom kunskapshöjande insatser, för att främja viljan hos fler fastighetsägare att delta i områdessamverkan utan tvång.

Förslaget om nationellt kunskapscentrum

Brå avslår förslaget om att inrätta ett kunskapscentrum på ett lärosäte.

Initiativet kring mer forskning och ökad kunskapsspridning välkomnas av Brå. Däremot anser inte myndigheten att ett kunskapscenter helt förlagt på ett lärosäte, med uppgifter kring att bedriva forskning, ge utbildning samt sprida kunskap och ge stöd till förebyggande arbete med inriktning på den byggda miljön, skulle ge bäst effekt.

Trots styrkan med att ha en hög vetenskaplig kompetens menar Brå att ett lärosäte saknar upparbetad kompetens om målgruppernas behov, av att ge stöd till målgrupperna och infrastrukturen för att bedriva sådant arbete. Brå ser en risk i att det i sin tur kan påverka effekten av stödinsatserna. Effekten av stödinsatser beror inte sällan på avsändarens vana av att anpassa sig till målgruppens mottaglighet. Något som också påverkar mottagligheten är hur samordningen av stöd genomförs, när flera stödjande aktörer finns på fältet samtidigt. Det kan också finnas en risk att förlägga all forskning om ämnet vid samma

lärosäte då olika forskningsmiljöer ofta har en egen vinkel på forskningen. Ett universitet eller en högskola har en högre grad av självständighet jämfört med en myndighet som staten på ett tydligare sätt kan styra.

Ett förslag är att istället lägga uppgifterna på Brå.

Ett av de viktigaste skälen till att uppgifterna bör läggas på Brå är att uppdraget ligger i direkt angränsning till uppdrag som myndigheten redan har idag. Brå har ett tydligt nationellt uppdrag att stödja och samordna det brottsförebyggande arbetet på nationell, regional och lokal nivå. Det skulle alltså i stort sett vara samma målgrupper för detta stöd som för det stöd som Brå redan ger. Med tanke på mottagarnas begränsade möjlighet att samla stöd från många aktörer i angränsande frågor vore det bättre om stödet i dessa frågor hade samma avsändare för att skapa en bättre möjlighet till samordnat stöd. Hos Brå finns dessutom förståelse för och kompetens kring mottagligheten hos målgruppen och utmaningen som det innebär för dem att det finns flera olika stödjande aktörer på plats som ger stöd utifrån delvis olika utgångspunkter.

Ett helt nytt kunskapscenter behöver byggas upp från grunden vilket är ett omfattande arbete. Det kommer därmed att innebära en längre startsträcka innan ett center är på plats och fullt fungerande i alla delar.

Att förlägga uppgifterna på Brå skulle innebära ett naturligt tillskott till en redan existerande och välfungerande struktur med befintlig kompetens på plats. Genom att utgå från Brås befintliga infrastruktur och nyttjande av befintlig kompetens finns det förutsättningar att snabbt få till stånd ett kunskapscenter som med kort startsträcka kan börja ge ett kvalificerat och forskningsbaserat stöd.

Till fördelarna hör även att Brå har en särskild position i myndighetslandskapet genom sin nära koppling till regeringen, kommunerna, polisen och andra i sammanhanget viktiga myndigheter och centrala aktörer. Brå är också en myndighet med egen forskning, med erfarenhet av att ge ekonomiskt stöd till forskning och erfarenhet av att samverka med forskarsamhället. Genom denna struktur kan både vetenskaplig förankring och praktisk nytta säkerställas i samma organisatoriska modell. Brå skulle erbjuda en långsiktig, stabil organisatorisk hemvist. Sammantaget borgar det för kontinuitet i kunskapsuppbyggnad och trygg förvaltning av nationella uppdrag över tid.

Sammanfattningsvis menar Brå att en placering på myndigheten ger följande avgörande fördelar:

- Tydlig koppling till existerande myndighetsuppdrag
- Upparbetad närhet till och erfarenhet av att arbeta med målgrupperna
- Redan etablerad kompetens och infrastruktur

En alternativ modell skulle kunna vara att placera kunskapsstödet på Brå (utbildning, kunskapsspridning och stöd till brottsförebyggande arbete) och fördela de resterande medlen för forskning på annat sätt, till exempel via ett forskningsråd eller på annat sätt skapa en forskningsmiljö för frågorna.

Förslagen om fortsatta utredningar

Brå tillstyrker de båda förslagen om fortsatt utredning kring förbättringar i tillsynen samt kring tillstånd för fastighetsägare att ta ut hyra.

Brås bedömning är att system och arbete för att motverka oseriösa eller okunniga fastighetsägare även kan verka brottsförebyggande.

Brå anser att det i en fortsatt utredning kring förbättringar i tillsynen är lämpligt att ta avstamp i hur närliggande områden som tillsyn runt serveringstillstånd är utformade.

Ett skäl till att utreda förslaget kring tillstånd för fastighetsägare att ta ut hyra är att mer grundligt undersöka vilka konsekvenser ett byte av fastighetsägare, exempelvis vid ett indraget tillstånd, skulle kunna få för hyresgästerna. Enligt Brå finns det anledning att förmoda att konsekvenserna skulle kunna bli stora.

Brå ser även att en fortsatt utredning kring tillstånd för fastighetsägare att ta ut hyra är relevant för att på ytterligare sätt belysa frågan om den organiserade brottsligheten på fastighetsmarknaden.

Detta yttrande avges av ställföreträdande generaldirektör Björn Borschos efter föredragning av gruppchef Anna Sundin Adolfsson och enhetschef Karin Svanberg. Vid beredningen har även Johanna Skinnari deltagit.